

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:	
Egész évre	6 frt — kr.
Negyedévre	1 „ 50 „
Helyben házhoz hordva:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 frt — kr.
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 „ 50 „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáca u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, augusztus 13.

A ruszcsuki ünnep.

Ma tiz esztendeje annak, hogy Koburg Ferdinánd herceg, mint Bulgáriának alkotmányosan megválasztott fejedelme, Tirnovóban a nemzetgyűlés előtt letette az esküt a bolgár alkotmányra,

Akkor nemcsak monarchiánk népei, hanem az egész művelt Európa rokonszenvenvel kísérte Koburg Ferdinánd merész vállalkozását. A bátorság ritka megnyilatkozását látták benne s azt reménylették és várták tőle, hogy a Balkánnak ezt az erőtől duzzadó, fejlődésképes országát közelebb hozza a nyugati civilizációhoz és hatalmas gátat vet a panszlavizmus rohamosan terjedő árjának.

Monarchiánk nemcsak különös rokonszenvenvel kísérte a fiatal fejedelmet, aki közeli rokonságban van királyunk családjával s hadnagy volt a magyar honvédség kötelékében, hanem nem egyszer hathatós pártfogásában is részesítette őt és országát.

Míg Bulgáriának legnagyobb államférfia Stambulov állott a fejedelem oldala mellett, kit ő választatott meg a fejedelmi trónra, addig Koburg Ferdinánd megfelelt a hozzá fűzött várakozásnak. Az erélyes miniszterelnök, dacára az ellenzék féltelen, eszközökben éppen nem válogató folytonos lázongásának, helyreállította a rendet az országban, kultúra, ipar, kereskedelem és közlekedés virágzásnak indult, a külföld előtt pedig tekintélyt szerzett a kis országnak. Ennek volt köszönhető az

is, hogy a különben nem valami biztos trónon ülő fejedelem feleséget kapott Nyugat-Európa egyik előkelő ősrégi uralkodó családjából.

Két-három év óta gyökeresen megváltozott minden. A fejedelem, valószínűleg mert nagyravágyása, ambíciója, hogy elismert fejedelem legyen, nem nyert oly hamar kielégítést, mint gondolta, elfordult monarchiánktól s Oroszország szorosán ölelő karjai közé vetette magát. Stambulovot, aki hasztalan óvta őt e lépéstől, elbocsátotta oldala mellől és Bulgáriának e legnagyobb fia rövid időre reá nyilvános nappal meggyilkoltatott Sofia főterén.

Az utóbbi másfél év eseményei élénk emlékezetünkben vannak mindnyájunknak. Habár még Stambulov kivitte a bolgár alkotmány azon paragrafusának módosítását, mely megkövetelte, hogy a választott fejedelem elsőszülött fia görög keleti vallásu legyen, Ferdinánd mégis — hithű neje állhatatos ellenzése dacára — kiszolgáltatta a kath. vallás szerint megkeresztelt fiát Borist a schizmának. A csár lett a fiu keresztapja s azóta ismét oroszbefolyás érvényesül Bulgáriában.

Folytonos utazgatásai közepett Rómába is elvándorolt, — ott megsértette a pápa iránt tartozó kegyeletet.

És habár ő hűtlenül elfordult monarchiánktól, mégis Ausztria-Magyarország volt az első, mely őt mint fejedelmet elismerte. És mi volt a hála? A legutóbbi napok eseményei hangosan kiáltó feleletet adnak reá.

Szimon Anna meggyilkoltatása végleg

elfordította Bulgáriától a művelt Európa rokonszenvét. És mert ezt egyértelműleg konstataulta a külföld lapjaival az osztrák és magyar sajtó, a fejedelem első tanácsosa, — állítólag urának meghagyására — nem átalotta sértegetni monarchiánkat, sőt arra vetemedett, hogy szeretett királyunknak szívére is megebezte. És mivel mindez ideig nem kaptunk elégtételt, sofiai ügyvivőnk, a külügyminiszter rendeletére tegnap ott hagyta állomását.

Mindezekhez járul a romániai hideg zuhany, a konstantinápolyi kézcsók és a ruszcsuki merénylet vagy katastrófa.

Ferdinánd merész ábrándozásában már azt gondolta, hogy a mai ruszcsuki ünnepen kikiáltják a bolgár-függetlenséget s őt királylyá proklamálják, — s e helyett a tiz éves évforduló arra figyelmezteti, hogy ha így halad nem sokára otthon is, a művelt külföld előtt is végleg eljásza kis játékait.

Börzeadó.

Ismét az az ígélet kél szárnyra a pénzügyi minisztériumból, hogy ez év őszéna börzeadó javaslat a törvényhozás elé jut. Nem vagyunk hajlandók elhinni már csak azért sem, mert eddig minden ilyen új ígélet új halasztást jelentett. A börze-ankétén a kereskedelmi miniszter a legkomolyabban jelenté ki Lukács megbízottjának referálása nyomán, hogy a betérjesztés legközelebb meg lesz. Azóta egy fél év mult el. Kell ehhez kommentár? Azt azonban már csak szabad fölteni, hogy a börze-tanácskozás jegyző könyvei végül világot látnak. Vagy ez is tulvérmes várakozás lenne?

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Don Juan falun.

— Angol beszély. —

A Tony arca mindig felejthetetlen lesz előttem: kicsiny, kerek arc itt-ott egy himlőhelyiely. A mindig komoly arczu fiatalember látólag sohasem nevetett jókedvből, arca csupasz volt, akár a tenyerem. Egyébként érthetetlen módon a leányok kegyeltje volt, s ő viszont a nőket en—gros szerette.

Végre is azonban szerelme csak egyre őszpontosult, Richards Millyre, egy takaros, csinos, gyengéd fiatal leányra, sőt a faluban már voltak olyanok is kik tudták, mikor lesz a menyegzőjük.

Szombat van. Tony atyja buzáját vitte eladni a közeli város piaczára s történetünk kezdetén éppen hazafelé jön a kocsi a vásárról. Már közel van a faluhoz. A falu legelső házánál egyszerre csak Tony megpillantja Sallet Unityt, egy festő ecsetjére méltó, gyönyörű leányt, kit Millyvel való viszonya előtt, örülten imádott.

— Nem vennél fel magadhoz a kocsi, kérdé Unity, mihelyt Tony kocsijával odaért.

— Miért nem? monda Tony, mit gondolsz rólam s a fiatal leány egy gyors ugrással Tony mellett volt.

— Tony, kérdé a leány, gyöngéd fedéssel, miért hagyta el engem a Milly kedvéért, ő talán jobb mint én? Hisz én szebb vagyok és

jobban is szeretlek mint ő. Meg azután milyen régóta ösmerjük mi egymást, csaknem gyermekkorunk óta. — Nemde?

— Igen, mondá egyszerűen Tony.

— És soha sem volt semmi kifogásod ellenem, nemde? Mond az igazat.

— Soha, édes lelkem, soha, mondá Tony.

— És mered azt mondani, hogy nem vagyok szép Tony. Nézz rám!

Tony e szavakra kissé hosszabb ideg nézett a leány szemébe, mint a mennyi idő annak állítása konstatálására szükség volt.

— Igazán nem is tudtam, hogy ilyen gyönyörű vagy, szebb mint ő?

Mielőtt Tony erre a kihívó válasza feleletet adhatott volna, egy közeli kerítés mellett egy tollat látot mozogni, egy jól ismert tollat, a Milly kalapjának tollát s csak ebben a pillanatban jutott eszébe, hogy előtte való nap ő arra kérte volt Millyt, hogy várja meg őt a házuk előtt, mikor a vásárról haza jön.

— Unity, mondá leggyöngédebb hangján Tony, ott jön Milly. Végem van, ha meglátja, hogy együtt voltam veled. De ha le szállsz is, akkor is megtudja, hogy együtt jöttünk. Atkozott dolog! Hopp! egy eszmém jött! Gyorsan kedves Unity, fekdj a kocsi hátulsó részébe és huzd magadra a kocsi takarót, míg illy mellett elhajtok. Ugy-e beleegyezel? Ha megteszed, úgy lehetséges, hogy nem Millyvel, hanem veled fogok egy nap a paphoz menni.

— Jól van, szakitá félbe Unity s macskaugyességgel kuszott a kocsi takaró alá.

— No te ugyan jó sokáig váratod az em-

bert, mondá Milly megpillantva Tonyt. Egy egész örökké valóság óta állok e helyen, hogy tegnapi megbeszélésünkhöz képest veled együtt menjek ma hozzátok megbeszélni a lakadalom előkészületeit.

— Egészen meglepedtem erről, mondá Tony. Milyen feledékeny is néha az ember!

És így kénytelen-kelletlen túrnie kellett Tonynak, hogy Milly melléje üljön a bakra. — Alig haladt azonban pár méternyire a kocsi, Tony egy sarokház ablakánál egy fiatal leányt pillantott meg, Joliver Hannát, a falu legszebb leányát, kibe Tony életében legelőször lett szerelme. Első szerelméről azonban a fiatal don Juan csakhamar megfeledkezett.

— Drága egyetlen Millem, akit nem sokára kedves feleségemnek fogok hívni, suttozja Tony lassu hangon, hogy Unity meg ne hallhassa, nézd ott van Joliver Hanna, a nagy-nénje háza ablakánál, tudod, hogy egykor ugy volt, hogy elveszem feleségül, még mielőtt téged, ki szebb és jobb vagy, megismertelek volna. Most bizonyosan össze fog szidni téged is, engem is, ha együtt meglát bennünket. Akarsz-e jövőd férjednek egy kis szivességet tenni?

— Hogyne, kedves Tony?

— Nos akkor nézd! itt az ülés megett üres gabnászások vannak. Bujj oda, én rád teszek egy pár zsákot, hogy ne lásson meg téged addig, míg elmegyünk a házuk előtt. Még van idő, mert még nem látott bennünket.

— Nem bánom, megteszem a kedvedért, mondá Milly s az üres zsákok mellé kuporodott, Tony néhány zsákkal befedte s szivszo-

Zsugori és majma.

Mindenki ismeri azt a mesét, a mely a zsugoriról és majmáról szól. A zsugori késő vénségéig sovány falaton tengette az életét és élére rakta az aranyait. Reggeli helyett és vacsora helyett az aranyait nézte és tisztogatta. Ösze-rakta tizes és száz-as csomókba és abban gyönyörködött, hogy hogyan szebb a sok arany. Volt ám neki egy majma is s ez segített az urának tisztogatni az aranyakat. Nagyon megbízható állat volt s gyakran rá is bízta a zsugori a vagyonát. Egyszer aztán megesett vele, hogy mikor éppen nem volt otthon a gazda, az utcán járók megbámulták a hűséges állatot, a mely az aranyakat olyan ügyesen fényesíti és rakosgatja. Egy utcafiú többet is is tett, hogy boszantsa a majmot; kavicsokkal kezdte dobálni. Több sem kellett a Maki majomnak, marokra szedte a sok szép aranyakat és visszadobálta vele a gyereket. Így aztán a zsugori máig is siratja, hogy miért gyűjtötte össze annyi nélkülözés árán a fölösleges sok aranyat s hogy miért bízta a majomra a vagyonát, melyet vissza többet soha sem kapott.

Minékünk is van egy ilyen zsugorink, a ki annyi aranyat gyűjtött össze, hogy már most maga sem bír vele. Tisztogatja, rakosgatja, rabja az aranyának, most meg a majma, hogy kintről megdobálják, csövestől dobálja ki az aranyat az utcára, hadd osztozzanak rajta az emberek.

Ki ne tudná, hogy ki az? Ki lenne más mint az Osztrák-Magyar-bank. Arról van ugyanis szó, hogy a jegybank már a legközelebbi hetekben saját szakállára megkezdi a valutarendezés végső effektusát, a készpénzfizetést. Ez azt jelenti, hogy a bank, melynek jegyei most kényszerfolyammal vannak ellátva, minden jelentkezőnek arannyal váltsa be bankjegyét, vagyis aranykészletét a közönség rendelkezésére bocsássa, arannyal töltsen meg a forgalmat.

A terv igen dicső és a magyar valutarendezés barátai boldognak érzik magukat, mert abban a véleményben vannak, hogy végre célnál van a valutarendezés, lesz arany és a pénzforgalom pengő aranypénzzel fog folyni. Pedig hát a dolog sehogysem olyan egyszerű, mint a

hogy az aranyvaluta barátai gondolják, mert ez a részleges készpénzfizetés melylyel a jegybank megelőzi a saját kormányát, káros lehet az egész ország fináncziáira nézve afelől kétség sem lehet.

A dolog ugyanis abban áll, hogy az Osztrák-Magyar-bank nagy aranyvásárlási kedvében annyi aranyat vásárolt össze, hogy már most maga sem bír vele. A bank érczérték-készlete ma már meghaladja a félmilliárdot s a dobálódzás a külföldről még egyre tart. Az arany már most látezőlag magától jön. A bank pedig nem tud mit csinálni az aranyával és nem gondolva meg azt, hogy az aranyért ismét kölcsönzések mennek ki az országból, melyekért, a kamatot csak nekünk kell majd megfizetnünk, a dobálódzásra, mint a zsugori majma azzal akar válaszolni, hogy a nélkülözések árán drágán összegyűjtött aranyát az ablakon dobálja ki.

Hát hiszen a készpénzfizetést meg lehet kezdeni, ha arány van hozzá! Láttuk mi már Olaszországot is arannyal fizetni, de nem sokáig. Ez a sors a mi jegybankunk életének történetében is jelezhet egy pár fényes lapot, de ezeknek a lapoknak a száma esetleg igen csekélyre is sülyedhet.

Van azonban a dolognak egy másik oldala is, a mely a magyar gazdát jobban érdekli. Azelőtt a gabona árát akkor nyomták le a börzén, mikor a gazda kénytelen volt a búzáját eladni s azután vigan emelkedhetett ismét, mert a nagyobb áron a börze hizott. Most ugyanezt teszik a pénzzel. A bank ugyanis arra spekulál, hogy ha most az aranyát fölszabadítja az nem fog kifolyni az országból, mert őszszel inkább beáramlik az arany, lévén az a gabonakampány ideje. Így tehát bátran vetheti a bankpiacra az aranyát es nyomja le ezzel a pénz árát akkor — a mikor a gazda kapja a pénzt.

Ha a dolog sikerül, akkor elégedjék meg a gazda a siker árával, ugyanis az aranypénz bekövetkező magasabb aranyvédelmi kamatlábbal, a munkabér emelkedésével és a termények természetes árhanyatlásával.

Ha a dolog nem sikerül, a kivétel nem lenne elégséges a devizárok fordulnának, esetleg papírjaink visszakerülnének a külföldről s így az arany

szépen kigurulna, akkor azután mikor bebizonyult az új állapot tarthatatlansága, be lehet zárni a sorompókat, vége az aranyak s hadd emelkedjék az arany ára — mikor a gazdának kell a pénz.

Az egész próba tehát a gazda vagyonával megy végbe; ha a zsugori majma kidobálja az aranyakat, akkor nemcsak a zsugori sir, hanem a gazda is, a kit az a kötelék, mely a bankot az állammal összefűzi, a bankkal érdekközösségbe hoz.

És ez a tényállás mutatja, hogy a mese csak szebb, mint a valóság. Mert amíg a majom a zsugori vagyonával játszik, ám jó, az arany csak jobb kezekbe kerül. De ha a mesében az arca verejtékében dolgozó polgár pénze volna a majomra bízva, bizony az az iskolás gyerekek is földhöz vágná a könyvet.

Elektra a szabadég alatt.

Nagyban folynak az előkészületek a holnap megtartandó Elektra előadásra.

Az előkészületek ma már a befejezésükhöz közelednek. A színpad, melyet ifju Rimanóczy Kálmán műépítész páratlan ügyességgel és szakszerűséggel készített, a maga inpozánságában már látható, bár csak ma fejezik be teljesen az építkezést. Az oszlopok már teljesen készen vannak és ma a tulajdokaeni színpad beállításának befejezése a főfeladat. A próbákat a színpadon tartják meg, Balla Kálmán rendezése mellett.

A holnapi előadás eszméje tulajdonképpen úgy keletkezett, hogy Jászai Mari régen foglalkozott azzal a tervvel, miként adhatná elő Elektra szerepét úgy, hogy a színház szűk viszonyai nem korlátoznák művészetének hatalmas megnyilatkozását. A nagyváradi hírlapírók nagy örömmel vállalkoztak arra, hogy lehetővé tegyék Elektra-nak a szabadban való bemutatását. Ez a cél lebegett a rendezők szeme előtt és örömmel konstatálhatjuk, hogy Nagyvárad páratlan közönsége páratlan érzéssel felfogta mily érdekes művészeti kísérletről van szó. Hogy a holnapi Elektra-előadás létrejöhet, abban kétségkívül nagy része van Nagyvárad közönségének, bár az ország figyelme is idefordult Nagyvárad felé.

rongva közeledett a Hanna ablaka felé. A fiatal lány daczos mosollyal fogadta a Tony köszönését s látván hogy az csak tovább hajtat, oda kiáltott neki:

— Mit, hát már megsem kérde, hogy nem akanrok-e egy kicsit kocsikázni?

— Ezer bocsánat, mondá Tony, ki egészen oda lett e szavakra, azt hittem, hogy most nagynénédnél vagy látogatóba.

— Igen, de már menni készülék, nem látod, hogy már a kalap is fejemen van?

— Az már más, akkor gyere kocsikázni, szolt Tony, mialatt hidege melege is volt egyszerre. A kocsi megállt. Hanna felszállt rá s a ló vidám ügetéssel haladt újra a poros utcán. Tony arca megnyult; nem talált szavakat a beszélgetés megkezdésére.

Hanna lopva szemeibe nézett:

— Nagyon szeretek veled kocsikázni, mondá.

— És én is veled, törte meg végre a hallgatást Tony s ő is vissza nézett Hannára.

Az első szerelem soha sem megy ki az ember fejéből. Tíz perc múlva már odaféjldött a dolog, hogy Tony átölelte Hannát s fölébe suttogta »Egyetlen Hannácskám!»

— Hát ugye már szakítottál Millyvel végleg? mondá a fiatal leány ez ölelésre.

— N . . . e . . . m, nem.

— Nem? Hát akkor mit jelent ez az ölelés?

— Egy kicsit rekedt vagyok, igent akarom mondani, csak te értetted rosszul s újra

átkarolta Hanna derekát. Egészen megfelekedett Unityről, Millyről s így szolt:

— Igen végkép szakítottam Millyvel.

— Mi az? szolt Hanna valami zajt hallva figyelj csak. Valami mozog ott a zsákok alatt, egerek vannak a kocsiban, hallod, hogy czin-czognak.

— Egerek? Dehogy! a kerekék csikorognak, elfeledtem őket bekenni ma reggel.

— Csakugyan mondá megnyugodva Hanna, de, tevé hozzá nyomatékkal, azt mondjad meg most nekem: kit szeretsz jobban, őt vagy engem? Mert most már megmondom neked nyíltan, hogyha megkéred a kezemet, nem fogok nemet mondani.

Az eddig rendkívül tartózkodó magatartású leány ezen szavai annyira meglepték Tonyt, hogy egy aggódó pillantást vetvén a kocsi, gyengéden így szolt:

— »Még nincs menyaszonyom kedves Hanna, de te leszel az!»

— Tehát Millyről teljesen lemondasz és engem veszel el. Pompás! kiáltott a fiatal leány s tapsolni kezdett.

De alig hangzott el a taps, egy elfojtott sikoly volt hallható azután egy megtört szív bánatos sóhaja s a zsákok újra megmozdultak ott a kocsi hátulján.

— Valaki van itt, mondá ijedten Hanna és felugrott.

— Semmi, semmi! mondá Tony az ijedtségtől remegve. Az egyik zsákban házi nyulakat viszek haza, de nem jönnek azok sem

ki, mert a zsák be van kötve. — Milyen szép nap van ma Hauna! Nemde? Mész a jövő héten a vásárra? Mit csinál a nagynénéd?

Tony összevissza fecsegett, csakhogy elterelje a Hanna figyelmét a zsákokról, de ez a kísérlet nem könnyű feladat volt.

Szerencsére egyszerre csak megpillantotta apját, ki szintén hazafelé ballagott.

A kocsi megállt.

— Fogd meg egy pillanatra a gyeplőt, kiáltott Tony s leugrott a földre beszélni akarok az apámmal.

A buzaföld szélén álló öreg, kemény arcz-kifejezéssel fogadta fiát.

— Mi ez, Tony, kérdé, te Richardes Millyt akarod elvenni s mégis a Zolliver — leány-nyal kocsikázol. Mit tognak ehhez szólni a faluban, a kik meglátnak téged.

— Nem én hívtam, hogy velem jöjjön, magától jött, mentegetőzött Tony. Mégha Millyvel együtt mentetek volna, de így?

— Milly is a kocsin van, atyám.

— Hol! ott?

— Igen a buzás zsákok alatt, sőt Salle Unity is, ki a kocsitakaró alatt van. Csinos kis történet mondhatom.

— Nézd csak, szakítá félbe hirtelen az öreg. A ló megindult. Az a leány nem bír hajtani. Fuss csak utánuk, mert még baj talál történni.

Csakugyan úgy is történt. A ló érezve, hogy nem erős férfi kezekben van megindult s gyors ügetésben haladt a keskeny országuton.

Különösen a magyar sajtó, a fővárosi és vidéki írók egyaránt olyan érdeklődést tanúsítanak a holnapi előadás iránt, hogy a rendezőség e kitüntetésben fáradozásának némi jutalmát láthatja. Eddig a következő hirlapírók jelentették be megérkezésüket:

Budapesti Napló: Abrányi Emil.
Pesti Hirlap: Bede Jób.
Magyar Hirlap: Fenyő Sándor és Heltai.
Nemzet: Neumann Alfréd, Adorján Sándor, Szomori Dezső.
Magyarország: Zöldi Márton.
Pesti Napló: Sas Ede, és dr. Hevesi Sándor.

Neues Pester Journal: Farkas Imre.
Budapesti Hirlap: Béla Henrik.
Budapesti Tudósító: Rothschild József.
Esti Újság: Zilahi Béla.
Szegedi Napló: Kulinyi Zsigmond.
Ellenzék (Kolozsvar): Barabás Ábel.
Szegedi Híradó: Ujvári Péter és Liptay Károly.

Ezenkívül még számosan ígérték meg a jövetelüket.

A rendező bizottság nemcsak plakátok, hanem meghívók útján is felhívta a figyelmét az előadásra, melynek szövege a következő:

Jászai Mari asszony a nemzetiszínház kitűnő tragikája régi művészeti ábrándját valósítja meg, mikor e hó 15-én vasárnap, eljátsza a szabad ég alatt stilszerűen épített görög színházban Sophokles remek tragédiáját, Elektrát.

Előadás után az ünnepelt művésznő s a vendégek tiszteletére a Sport-tér helyiségében társas vacsora rendeztetik, melyet fényes görög tűzijáték és tánc fog követni.

Ez ünnepélyre, midőn czimedet tisztelettel meghívjuk egyszersmind felkérjük, hogy ugy az Elektra-előadáson, mint a tánczczal egybekötött társasvacsorán is, családtagjaival együtt megjelenni sziveskedjenek. Ugy az előadásra, mint a társasvacsorára szóló részvételi jegyek Láng József r. b. pénztárnok urnál előjegyezhetők. Az Elektra-előadásnál külön szinlap osztatik ki. Helyárak az előadásra: Ülőhely I—III sor 3 frt, IV—VIII sor 2 frt, IX—XX. sor 1 frt. Biztosított állóhely 50 kr.

Részvételi jegy a társasvacsorára és tánczhoz 1 frt 50 kr.

Jegyek válthatók az előadás napján d. u. 2 órától a kert bejárat pénztárainál. Az Elektra-előadás kezdete pontban fél 3 órakor, a társas vacsoráé 7 és fél órakor. Mezey Mihály, r. b.

elnök. Fehér Dezső, a V. H. O. Sz. n. b. alelnöke. Lovassy Andor, a V. H. O. Sz. nagyvárad b. elnöke. Láng József, a V. H. O. Sz. n. b. pénztárosa. Halász Lajos, a V. H. O. Sz. n. b. titkára.

A közönség tájékoztatására szolgál a következő értesítés is:

Az Elektra-ünnepély tárgyában kibocsájtott meghívónk szétküldése után, a közönség köréből vett óhajnak megfelelőleg tisztelettel értesítjük czimedet, mely szerint az Elektra-előadás után rendezendő társas vacsorát, a tánczmulatságtól annyiban elkülönítettük, hogy a társas vacsora a Sport-pavillonban, a tánczmulatság pedig a feldiszített s kivilágított lövölde helyiségében fog megtartatni. Így a tánczmulatságon azok is résztvehetnek, kik társas vacsorához nem jelentkeznek.

A társas vacsora este 7 és fél órakor veszi kezdetét. Részvételi jegy ára 1 forint 50 krajczár.

A tánczestély 8 órakor veszi kezdetét, külön belépti jegy ára 1 frt 50 kr. Jegyek a pénztárnál is válthatók.

Mezey Mihály, rend. biz. elnök Lovassy Andor, a V. H. O. Sz. nagyvárad b. elnöke Fehér Dezső, a V. H. O. Sz. nagyvárad b. alelnöke. Láng József, a V. H. O. Sz. nagyvárad b. pénztárosa. Halász Lajos, a V. H. O. Sz. n. b. titkára.

A rendezőbizottság péoztárnoka a következő komüniet teszi közzé:

Minthogy az Elektra előadásra kibocsájtott jegyekből a 3 frtos és 2 frtosok csaknem teljesen elkeltek, az 1 frtosokból is csak az utolsó sorokban van még hely, fölkérem az érdeklődőket, hogy jegyek váltása, iránt még a ma délelőtt folyamán intézkedni sziveskedjenek.

Láng József,
pénztáros.

Jászai Mari és Mihályffy Károly a nemzeti színház tagjai, kik »Elektra« két főszerepét fogják játszani, tegnap este érkeztek meg Nagyváradra és megtekintették az épülőfélben levő szinpadot. Mindketten a legnagyobb elragadtatással nyilatkoztak Ifj. Rimanóczy Kálmán remekművéről, melynek stilszerűsége,

Tony nem vette észre, hogy valami különös véletlen folytán a Hanna apja éppen arra felé járt, ki megpillantva a kocsi kiborulását, futva ért e pillanatban a tett színhelyére.

— Az én leányom nem megy hozzád, Tony, kiáltott már néhány lépésnyi távolból s ha még adsz valamit a tisztességre, így te sem fogsz akarni Hanna.

— Nem, nem mondá Hanna s arcza vérző karczolását igyekezett elállítani.

— Mit? te nem szeretsz engem Hanna, mondá Tony s szomorú arczott vágott.

— Nem, mondá Hanna, nem épen szilárd meggyőződés hangján, de nem akarván nevetéses szinben feltűnni, eltávozott atyjával azzal a reménnyel, hogy Tony majd utánana megy s bocsánatot kér tőle.

Tony nem tudta mitévő legyen. Milly keservesen zokogott, végre is Unityhoz fordult.

— És te kedves Unity, nem akarsz az enyém lenni?

— Hát még mi? Én olyan emberhez menjek, a kit már más kikoszarzott előttem? Hiszen a föld alá sülednék szégyenletemben. S Unity is eltávozott, de lopva vissza pillantott, hogy Tony nem követi-e.

— Nos Milly, akkor már csak ketten vagyunk, de te már az enyém leszel. Csak azért kértem meg a másik kettőt, mert tudtam, hogy nem fognak belemenni, de te most már az enyém leszel.

Három hét mulva Tony és Milly férj és feleség voltak.

impozáns szépsége meglepte őket. Tegnap egyuttal megkisérelték, milyen a hely akusztikája és ebben a tekintetben a közönség megnyugtatóra írhatjuk, hogy még a legtávolabb erő melyeken tisztán hallani fognak.

Az előadás holnap pontban fél négy órakor veszi kezdetét és azért felkérjük a közönséget, hogy ideje korán megjelenni sziveskedjék.

UJDONSAGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

Augusztus 14. Tiszti multság a Sz.-László fürdőben.

Augusztus 14. A belényesi tűzoltó egyesület nyári tánczvigalma.

Augusztus 15. Elektra előadás a »Rhédey kert«-ben.

Augusztus 22. A nagyszalontai dalárda zászlófelavatási ünnepélye.

Szeptember 1. Ankét Kolozsvarotti Biharmegye állattenyésztési ügyében.

Szeptember 2. Városi közigazgatási bizottság ülése d. u. 3 órakor.

Szeptember 5. A megyei központi választmány ülése.

Szeptember 6. Biharvármegye közg. bizottságának ülése d. e. 10 órakor.

Szeptember 7. Városi közgyűlés d. u. 3 órakor.

Szeptember 24. Katonai lóvásár Nagyszalontán.

Szeptember 25—29. Lóversenyek Nagyváradon.

Szeptember 27. Katonai lóvásár Nagyváradon.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3—5-ig 10 kr-ért. Kedden és csütörtökön d. u. 3—5 óráig 20 kr-ért. Más időben 50 kr.

* **Szent István napján nem lesz böjt.** A kath. egyház ünnepei között tudvalevőleg egy van — Karácson — mely, ha péntekre esik fölment a böjt alól. Ez idén a Szent István nap péntekre esik és bizony a nagy nemzeti ünnepen böjtölni kellett volna a katolikus híveknek, ha a bibornok-püspök ez alól kegyesen felmentést nem adott volna. Erre vonatkozólag vettük a következő hivatalos értesítést:

Szent István király ünnepén, mely az idén pénteki napra esik, Schlauch Lőrincz bibornok, megyés püspök úr ő Eminentijája nagyvárad iat. szert. egyházmegyéjében az apostoli szentszéktől 1894. évi decz. 5-én nyert fölhatalmazás erejénél fogva, híveinek a húseledelektől való tartózkodás kötelezettsége alól fölmentvényt adott azzal, hogy akik e fölmentvényt igénybe veszik egy »Miatyánk«-ot és »Üdvözlégy«-et imádkozzanak.

Nagyvárad, 1897. augusztus 13.

A bibornok-püspöki iroda.

* **Nagy-Boldogasszony.** Holnap tartja a kath. egyház az egyik legnagyobb Mária ünnepet, Mária menybevitelének emléknapját. Magyarországon ősidők óta Nagy-Boldogasszonynak hívják ez ünnepet, ellentétben Mária születésének emléknapjával, amelyet Kisasszony napjának nevezünk. A holnapi nap egyuttal a székesegyház ünnepe, mert a templom Nagy-Boldogasszony tiszteletére van felszentelve, a főoltárkép Mária menybemenetelét ábrázolja. Az ünnep alkalmából d. e. 9 órakor ünnepélyes nagymise lesz, amelyet dr. Schlauch Lőrincz, bibornok-püspök fog tartani a káptalan és a központi papság segédlete mellett, dr. Vucskics Gyula, theologiai tanár pedig a szentbeszédet mondja. Mise alatt holnap, valamint szerdán, a király születése napján és Szent István ünnepén a székesegyházi vegyes énekkar 8 sopronistával és 5 altistával (valamennyien városunk előkelő hölgyei) megerősödvé szép énekeket fog előadni Beleznay Antal karmester vezetése alatt.

* **A király születés napja.** Király ő Felsege e hó 18-án üli születésnapját. Ez al-

Tony megrémülve szaladt utánna s nem is sejtette, micsoda dolgok történtek ott ez alatt.

Milly ugyanis a Tony hütlenségén felboszankodva nyugtalanul hanykolódott szűk búvó helyén s egyszerre csak feje egy női lábba ütközött. Az első pillanatra felsikoltott, majd mintegy kigyó odébb csuszott a kocsi s néhány másodperc mulva Unityt pillantotta meg.

— No ez ugyan szép dolog, mondá halkan.

— Még te beszélsz, hát te nem bujtál el szintén a zsákok közé?

— Csendesebben, viszonzá Milly, én nekem szabad, én a Tony menyasszonya vagyok, de te mit keresel itt? Azt szeretném tudni?

— Nagyon csalatkozol, kedvesem, mert Tony sem téged, sem engem nem vesz el, hanem Hannát, hallottam mikor megígérte neki.

A halk suttogás, mely rejtélyesen hangzott ki a kocsiakaró alá, csaknem félholtra ijesszette a bakonülő Hannát, ki görcsösen kapaszkodott a gyeplőbe, mire a ló a hirtelen rántástól megbokrosodva, örült galoppba kezdett. A kocsi egy hirtelen fordulatnál oldalra dőlt s a három fiatal leány mint a nyíl röpült ki belőle az utszéli sövényre.

Mire Tony halálos ijedtséggel odaért, a három leány, kiknek szerencsére pár karczolásán kívül semmi bajuk sem történt, már rettenetes civakodásban volt.

— Ne veszekedjete leányok, kiáltott Tony, mondok valamit. Én ezelőtt pár percczel megkértem a Hanna kezét s ha ő is belegyez, a jövő héten már kihirdetnek bennünket a templomban.

kalomból a templomokban hálaisteni tiszteleteket tartanak a koronás király drága életéért. Az istentiszteletre a hatóságok és testületek külön meghívottnak.

* **Szent-István erklyei.** Steiner Fülöp szkesfehérvári püspök legutóbbi körlevelében tudomására adja egyházmegyéje papságának, hogy a pápa teljes bucsut engedélyezett mindazoknak, kik Szent-István napján Székesfehérvárra elzarándokolnak az első magyar király koponya-ereklyéjéhez. A püspök rendeletéhez képest ezentúl Szent-István napját nagy fényvel és áhitattal ünneplik meg a koronázó városban. Az ünnepet megelőző nap délutánján közsemlére kiteszik a nagy király koponyáját, melyet másnap esti nyolcz óráig megtekinthetnek a hívők. A püspök körlevelében kéri a papságot, hogy a hívőket buzdítsák a székesfehérvári zarándoklásra.

* **Autonomiai választás.** Az élesdi alesperesi kerület autonomiai papi képviselőül dr. Karsch Lollion derecskei plébánost választotta meg, 4 szavazattal, a szent-annai Spett Gyula gyomai és Vidovich György p-szölősi plébános 1—1 szavazatot kaptak.

* **Gróf Wenckheim Frigyes alapítványa.** Rövid idő előtt gróf Wenckheim Frigyes a kisjenői választó kerület szegény tanuló javára évenként 1000 koronát kamatozó alapítványt tett, a melynek kezelését a kisjenői képviselőtestületre bízta. A képviselőtestület a napokban készítette el az adománylevél feltételei alapján az ösztöndíj szabályrendeletét és tegnap beterjesztette azt. Aradmegye törvényhatóságához jóhagyás végett. A szabályrendelet értelmében az ösztöndíjalapítvány kamatait a kisjenői választókerület szegénysorsu tanuló — valláskülömbőség nélkül — kapják meg. Az árvák és a jobb előmenetelű tanulók előnyben részesülnek. A középiskolai tanulók kétszáz, az elemi iskolások száz korona ösztöndíjat nyerhetnek. Az adományozás joga a kisjenői képviselőtestületé.

* **A király kegyelme** Miller József r. kath. lelkész, az »Alkotmány« főszerkesztőjét a budapesti sajtóbíróóság a polgári házasság elleni izgatás címén egy havi államfogházra ítélte. Annak idején a képviselőházban is felszínre került az ügy, amennyiben Molnár János apát, országgyűlési képviselő meginterpellálta Erdély minisztert, de az határozott választ nem adott. Az elítelt később személyesen nyújtotta át ő Felségének a kegyelmi kérvényt s a »Budapesti Újságírók Egyesülete« szintén kegyelemért fordult a királyhoz. A legfelsőbb elhatározás a napokban érkezett meg s ehhez képest a kir. ügyészség tudatta, miszerint király ő Felsége Millernek megkegyelmezett. Reméljük és hisszük, hogy király ő Felsége a szintén elítelt Bartha Miklósról és a többiekre is kiterjeszti kegyelmét.

* **Augusztus 13.** Nagyon kevés embernek juthatott eszébe, hogy a tegnapi nap milyen fontos történelmi eseménynek az évfordulója. A világi fegyverlettel aláírásának évfordulója volt tegnap; azon napnak, amelyen befejeződött egy dicsőséges önvédelmi harc és kezdetét vette a bakó uralom. Feledik már ezt a napot s a szomorú emlékek már is nem találunk olyan élénk visszhangra a nemzet szívében. Innét van az, hogy elmúlik egy-egy nevezetes történelmi nap anélkül, hogy arról megemlékezzenek. Jobb is feledni a fájdalmas emlékeket.

* **Új állások a városnál.** Nagyváradi városánál, különösen az e hónapi közigazgatási gyűlés óta, előtérbe lépett a személyzet szaporítása kérdése. Tudvalevőleg a polgármester bizatott meg, hogy az adókezelésre és ezzel kapcsolatosan a személyzet szaporításra vonatkozólag jelentés tegyen a törvényhatóságnak. Mint értesülünk, egy másod aljegyző, három fogalmazó, három számitiszt, több becsüs és végrehajtói állás betöltése elkerülhetetlenül szükséges. Azonnal már csak a fedezet hiá-

nya miatt nem lehet betölteni ezen állásokat, hanem csak új évtől, amikor is gondoskodva lesz a megfelelő fedezetről. A novemberi közgyűlésen fogják ezokat megválasztani, akiknek az állásuk választás alá esik.

* **A biharmegyei utak beutazása.** Holnap este ér véget azon körut, melyet Dr. Beóthy László főispán, Petracsek Ferencz kir. főmérnök és Szunyogh Péter alispán július hó 28-án megkezdtek a megyei utak állapotának megvizsgálása végett. — Csaknem 1000 kilométer hosszú utat tett meg a 3 tagú bizottság e 18 napig tartó utazás alatt, még pedig nagy részben kocsin. A szerzett tapasztalatokrol egy jelentést állit össze a főmérnök, melynek alapján azután azon megyei utak kijavításához, melyek a legrosszabbaknak bizonyultak; haladéknélkül hozzáfognak. A holnap este befejeződő körut utolsó előtti állomása Felső-Derna, honnan egyenesen Nagyváradra jönnek úgy a főispán mint Petracsek főmérnök, ki hétfőn visszautazik Budapestre.

* **A nagyváradai honvédek a tatai gyakorlaton.** Hétfőn vonulnak be a nagyváradai 4 sz. honvéd gyalogezredhez a 35 napra behívott tartalékosok, kiknek beérkezése után az egész ezred együtt fog 10 napig gyakorlatozni augusztus 26-ig, mikor valószínűleg külön vonaton fognak elindulni a tatai királygyakorlatokra. Vonattal egész Rákostig mehetnek a bakák, innentől gyalog folytatják az utat. Ez alkalomból királyunk két idegen uralkodót fogad vendégeül. II. Vilmos német császáron kívül Károly román király is ott lesz. Eredetileg úgy tervezték, hogy Albert szász király a német császár hűséges vadásztársa, jön le, de a szász király agg korára való tekintettel kimentette magát. Helyette a román király jelenik meg a hadgyakorlatokon, de a mohácsi vadászkiránduláson s a német császár tiszteletére rendező budapesti ünnepélyeken Károly király nem vesz részt, mert Tatárról egyenesen visszatér országába, hogy a Bukarestbe induló német császár fogadtatását előkészítse. A királyi vendégek Tatán az Eszterházy-kastélyban szállnak meg.

* **Áthelyezés.** A magyar kir. pénzügyminiszter Stephań Döme pénzügyigazgatósági számitisztet, saját kérelmére hason minőség- és rangfokozattal az egri pénzügyigazgatósághoz helyezte át.

* **A sár és kavics hordás ügye a kir. ügyészségnél.** A város kárára a sár- és kavics szállításhoz elkötetett csalás ügyében, mint már említettük, dr. Bulovszky József polgármester az összez iratokat, a bünyügyi eljárás megindítása végett áttette a kir. törvényszékhez. Mint értesülünk, az ügy már a kir. ügyészség kezében van csütörtök óta és soron kívül fogják a vizsgálatot megejteni. Hir szerint Bige Gyula, a vizsgáló-bíróóság vezetője fogja a szennázciós bünyüget megvizsgálni.

* **Új fürdő Biharmegyében.** E cím alatt már megemlítettük, hogy egy budapesti consortium a szalárdi volt fürdőhelyiséget megakarja venni s egy modern gyógyfürdőt akar felállítani e vidéken. Mint levelezünk írja az alkudozások eredményes mederbe terelődtek s az öszszel már megfognák kezdeni az elmunkálatokat. E helyiségen a víz most is olyan savanyu, hogy az állatok nem isszák meg s ha ártezi kutat fúrnak, bizonyára meg fogják találni azt a jó vizet, mely ezelőtt e fürdő helyen volt, mit azonban a közönség nem becsült meg eléggé. Biharmegye így egy új fürdővel és kiránduló helylyel fog szaporodni.

* **Lőrinczy biztos helyettese.** A Nagyváradi város közigazgatási bizottsága által állástól felfüggesztett rendőr biztos: Lőrinczy Gyula helyét ideglenesen már betöltötték. Beóthy László főispán a rendőrbiztosi állásra Horváth Géza nagyváradai lakost helyettesítette.

* **A Gergely-naptár világalma.** A pápa a tudós Toudini jezsuita atyát azzal a megbizással küldte a görögkeleti vallásu udvarokhoz, hogy azokat a Gergelyféle naptár elfogadására bírja.

* **A Sajó áldzata.** Miskolcra írja munkatársunk, hogy az ottani rendőrség legszigorubb tilalma daczára akad még ma is egy pár ember, kik mitsem törődve az örvényes Sajó piszkos hullámaival, elég vakmerők abban fürdeni. Tegnap Juhász Péter és Kabecz Tógyer fürödni mentek a Sajóba. A parton dolgozó munkások hiába figyelmeztették őket a fenyegető veszélyre. Juhász azonban nagy bátran beugrott a vízbe s ott jókedvűen ugrált. Utána Kabecz. Mindketten hetvenkedve csufozták a parton levőket, bátortalanságukért. Egyszerre Juhász egy örvénybe került; kétségbeesetten kiáltott társának segítségért. Kabecz a kritikus helyzetben lévő társát sietett kimenteni, de alig, hogy annak karját megragadta, mindkettőt a víz örvült sebességgel forogtatni kezdte s egyszerre a víz alá merültek. A parton állók visszafojtott lélekzettel lesték a két bátor ember halálos küzdelmét; kiket mikor már a partra vonszolták — élettelenül heverték előttük.

* **Csillagok járása.** Augusztus közepétől szeptember közepéig az éjjelek ismét hosszabbak lesznek anélkül, hogy a hőmérsék jelentékenyen csökkenne. Hulló csillagokat nem fogunk oly nagy számmal láthatni a mostani napokban. A Merkurt, mint esti csillagot, lehet majd észlelni augusztus 20-tól augusztus 31-ig az esti szürkület homályában. Követi a Napot utjában s mintegy 3/4 órával később éri el legnagyobb elongációját a Naptól, s melytől akkor 27 fok távolban fog tündökölni. Vénusz mint hajnali csillag látható, de fénye mindinkább kisebbedik úgy, hogy szeptember 15-én átmérője már csak 13 1/2 ívmásodperc lesz. A Jupiter és a Marsz nem figyelhetők meg a következő hetekben. Szaturnusz és Uranusz e hó 17-én jönnek kvadraturába a nappal s azontul csak nagynehezen figyelhetők meg. Uranusz mozgását az égen egész idáig, mint Lucean Libert havre-i lakos írja, szabad szemmel is lehetséges volt követni. Neptun, mint 8-ad nagyságu csillag látható a Bika csillagképében, tehát csak távcsövel észlelhető. Augusztus 24-én reggel a Hold az ikrek »Oméga« nevű csillagát fogja eltakarni.

* **Nines hitelre gyógyszer.** A báró Hirsch nevét viselő betegsegélyző egylet ellen, tuvalevőleg az egész országban s így Nagyváradon váradon is állást foglaltak az orvosok. Az egylet nagyváradai fiókja akként segített magán, hogy két új orvost szerződtetett Nagyváradra, akik az az egylet betegeit gyógykezelésben részesítik. Mint értesülünk, most a nagyváradai gyógyszerészek között mozgalom indult meg, hogy az egylet betegei részére csak azonnali fizetés mellett szolgáltatnak ki gyógyszert, s leszámolásra nem készítik el a vényrendelését.

* **Amerikai élelmességű vállalat** kezdte meg a napokban működését. A vállalat neve »Figyelő« melynek alkalmazottai naponta az összes bel és külföldi lapokat végigolvassák, hogy előfizetőiknek az őket érdeklő cikkeket kivágva megküldhessék. Hogy a »Figyelő« [VIII] József körut 31/a.) mily sikeresen szolgálja előfizetői érdekeit, kitünik a prospectus, melyet a vállalat igazgatósága szívesen megküld azoknak, kik eziránt hozzá fordulnak.

* **Új szövetkezetek.** A Károlyi gróf-féle községi hitelszövetkezetek örvendetes szaporodásáról adhatunk újabb hírt. Szabolcsmegye Buly községében 162 drb 25 frtos üzletrésszel hitelszövetkezet alakult, melynek elnöke Andrassy Kálmán lett. Ugyancsak e megyében Mándokon szintén megalakították a hitelszövetkezetet 309 taggal, 1313 üzletrésszel alapi Salamon Tódor elnöklésével. Csanádban Kis-Iratos község értelmes gazdái alakítottak szö-

vetkezést, melynek elnökül Hkrváth Mártont választották meg. Zalamegye Nemes-Apáti községében szintén alakult szövetség Vajda János plébános elnöke alatt. Tab községben Ugron Akos kezdeményezésére alakult hitelszövetkezet 525 üzletrészesel.

* **Katona-zene a Lloyd-kioszkban.** A debreczeni 39-ik ezred teljes zenekara Krause karmester személyes vezénylete mellett a Lloyd kioszkban zeneestélyt rendez, az alábbi magas színvonalon álló műsorral:

1. Induló.
2. Norma nyitány Bellini-től.
3. A pálmák alatt. Walezzer Stasuytól.
4. Ima Machbethől Verditől.
- 5t Magyar dalok négyes.
6. Auf der Wacht, Idylle visszhanggal Dierziégtől.
7. Lohengrin ábránd, Wagnertől.
8. Bor, nő és dal Walsler, Straustól.
9. Fény és árny Králtól.
10. Csárdások.
11. Induló.

* **Okos rendelet.** A tanfelügyelőségek legújabb az a rendeletet kapták a vallás és közoktatásügyi minisztertől, hogy utasítsák a vezetésük alatt álló állami és községi nép- és polgári iskolák tanítótestületeit a tanulókkal való részvételle az istentiszteleteken. E részvétel vagy testületileg fog történni, különösen, ha az példaadással jár vagy legalább olyan módon, hogy a tanulók szemmel láthatók legyenek. Ideje volt, hogy erről is gondoskodják a miniszter, mert igen sok helyen megtörtént, hogy sohasem vitték a gyermekeket a templomba, de még ha illetékes hatóságok kívánták is ezt, ellenszegültek. Csak azután e rendelet fogantatását ellenőrizni is jó lesz.

* **A Königsvarter-uradalom gulyájának veszedelme.** A csabacsüdi Königsvarter-féle uradalom állat-állományában nagy kárt okozott egy veszett kutya, mely tizenkilencz gulyabeli állatot mart meg. A megmart állatokat nyomban agyonütötték, ugyszintén agyonkúnták a szintén megmart összes kutyát és macskát.

* **Szoba tűz.** Tegnap délután a n gyiarcz téren a Sonnenvirthe féle ház kéménye kigyuladt s a kéménytüzből elterjedt lángok a szoba korhadt padolatába kaptak és kisebb szobátűz tütt ki. A kivonult tüzoltók szerencsére megakadályozták a nagyobb szerencsétlenséget. A kár nem nagy.

* **Sulyos vád.** Emilitve volt már többször, hogy Mosánszkyne fővárosi háztulajdonosnőt azal gyanúsították, hogy két leányát megmérgezte, hogy azok örökségét megkaphassa. A napokban meghalt a harmadik leány Józsa is, a kit ma d. e. törvényszéki felboncolták. A boncolást dr. Minich Károly orvosszakértő végezte dr. Ajtai Sándor tanársegéddel s megállapították, hogy a leány természetes halállal, heveny tüdővész következtében hunyt el. A holttest belső részében egyáltalában nem találtak az orvosok oly szervi elváltozásokat, a melyek a mérgezésre engedtek volna következtenni. A leányt boncolás után koporsóba tették s holnap temetik el.

* **Óra tolvaj.** Egy suhancz inas gyereket kísérték tegnap be a rendőrséghez. Órát lopott a gazdájától, de nem tudott tul adni az egyszerű nikkal órán. Bekísérték a rendőrséghez s a fiatal jómadárnak a törvényes bünhődésen kívül bizonyára a lábszijjalásból js ki fog jutni a része.

* **Térzene.** Varga Lajos első reudü zenekara térzenét rendez a Schlauch-téren ma szombaton és holnap vasárnap.

Mi lesz a párisi világ-kiállítás fővonzóereje?

— Tervezet. —

A párisi 1900-iki világkiállítás igazgató-sága ezelt mintegy éve pályázatot hirdetett arra, hogy tervezeteket nyújtsanak be egy olyan eszme megvalósítása iránt, mely csak egy fővonzóerejét képezze a kiállításnak, mint

képezte 1889-ben az Eiffel torony. A pályázat még nem járt le, de az eddig beérkezett pályaművek ismertetése végett, a párisi 1900-iki világkiállítás bizottsága a napokban ismét ülést tartott, melyen Moron előadó 96 tervezetről terjesztette be jelentését.

Kevés kivétellel ezek a tervek annyira fantasztikusak és bizarr jellegűek, hogy keresztülvitelükre még gondolni sem lehet. Moron két tervezetnek a megvalósítását ajánlja szűkebb körű albizottságnak. Az egyik Annegaud mérnök terve s a látogatók forgalmának kényelmére szolgáló új szerkezetű villamos kocsikról szól, a másik Besançon-nak, az ismert léghajósnak ballon-captiv terve. Besançon 19.000 köbméter mérőjű léghajót akar szerkeszteni, melyben 60 személy 600 méter magasságra emelkedhetik. Ezekon kívül számos akváriumtervezet is érkezett be, melyek közül legimpozásabb volna Eichbaum pétervári mérnök terve. Gigantikus akváriumot akar létesíteni, mely 180 vízmedenczét tartalmaz. Közepében egy óriás kör alakú palota foglal helyet melyben egy tó meg egy vizesés lesz található. A mesterséges tó partjai pedig korzó gyanánt használhatók sétálóknak és biciklisták számára. Ugyanott volnának a vendéglők, kávéházak. Az egész egy óriás villamos ivlámpa világítaná meg, melynek vörös üvege a lenyugvó nap képét nyújtaná. A Besançon félettől eltekintve, tizenegy bailon-tervezet érkezett be. Legeredetibb ezek közül a párisi dr. Zuzor terve, ki tervezi 1. a tramway-léghajót, 2. a ballon-tornyot, mely 3000 ezer méter magas s az egyes emeleteket ballonok tartják a magasban. Emeletről emeletre szintén egy léghajón lehet fölmenni. A legmagasabban lebegő léghajó tetején lenne a francia három színű lobogó, 3. az uszo gyorsvonat, mely mintája volna azoknak a módszereknek, melyek segítségével a tengereken át lehet utazni.

Nagyon sok a fontaine lumineuse javaslat is, melyekből egynéhányat a bizottság kétségen kívül meg fog valósítani. Egy bécsi mérnök Formasan olyan légi vasutat tervez, hol a szegény utasok kétszáz méter magasban fejjel lefelé kénytelenek utazni, hogy mint Formasan mondja, az, a mit éreznek, méltó legyen az 1900-ik év szenzációihoz.

Prémont az Eiffel-torony csucsát és Páris többi kimagasló pontjait egy légi vasutal akarja összekötni, Reader Londonból pedig száz méter magasban egy hidat akar építeni, melyet meglehessen tölteni vízzel úgy hogy a kiállítás látogatói körülhőzőhassák a kiállítást. Amp-houx tanár tizemeletes és 200 méter átmérőjű villamost várost akar felépíteni, hol a villamoság volna mindennek éltető eleme. Adam Lada Czarinakowski azt tanácsolja, hogy légi hajókat építsenek vasból, melyeket 36.000.000 elektrommágnes tart egyensúlyban. Prall Berta nürbergi kisasszony azt írja, hogy 50.000 frankra van szüksége, hogy szíve vágyait megvalósítsa és megtalálja azt a boldogságot, melyre pályázik; ennek ellenében kitűnő ideálját fogja elárulni, melyett bővebben most nem említhet meg. Moron erre azt írja, hogy a bizottság sajnálja, hogy nem rendelkezik elegendő tőkék fölött, hogy szerző szívbéli vágyát kielégíthesse.

Rendkívül nagy a színház-, panorama- és mulatóhely a la Ós-Budavár tervezet is. Így a Szajna partján az ó kort akarják fölésszteni újból, egy régi egyiptomi város építésével, sőt Antonius Cleopatra szerelmét is felakarják frissíteni. Egy alpesi falut is fognak építeni s végül egy párisi utcát a mint az 1787-től fogva 1900-ig fejlődött. Minden jellemző dolog meg lesz ebben az utcában, a tipikus épületek, az élet, a viseletek, járóművek. Két tekintélyes francia művész, a karrikaturáikról híressé vált Caran d' Ache és Forain fogják a terveket elkészíteni. Szó sem fér hozzá, hogy az 1900-iki világkiállítás mindent felül fog mulni, a mit a francziák, amerikaiak vagy más népek eddig alkottak.

EGYESÜLETEK.

A kath. munkásegyletek alapszabályai. Gyürky Ödön, a Szent-István társulati értesítő felelős szerkesztője és a budapesti kath. kör. titkára egy alapszabály tervezetét szerkesztett

kath. munká egyesületek részére, hogy ez által is megkönnyítse a mindjobban terjedő magyar szociális egyesületek ellensúlyozására felállítandó kath. legény és munkásegyletek lét-rejövételét. A tapasztalati alapon és nagy körültekintéssel készített 26 §-ból álló alapszabálytervezet a szerző bárkinek és bárhová ingyen küldi. Megrendelési czim. Budapest: Pál utca 7 szám, II emelet.

IRODALOM.

— **A szent mise válaszos énekei orgona kísérettel.** Összhangosította Erney József. Ki adta a Kath. Egyházi Zeneközlöny. — E füzetke csnk viszont látása azon mellékleteknek, miket kiadója a Zeneközlöny idő közönlint adott havi számai mellé. A csinos kiállítású füzet Ivánkovits rozsnyai püspöknek van ajánlva. 16 oldalon végig megy a könyörgések praefatiók, Pater nosterek, Deo Gratias — stb. dal-lamokon.

A miseresponsoriumok légből kapott, sokszor éktelen orditozással járó alakjait kiszorítani s azok helyébe a misekönyv előírásait megtartani — ez czélja a kiadónak eszköze a czélnak e kis füzet, mely potomarával vár omlatnia már arra a léha közönyre, segíthetne már a jóakaratra azon az absolut hiányán, mit kántoraiknál e tekintetben minden tehetségek mellett is mindet megtalálunk.

Bárcsak busás eredménye lenne már egyszer az egyh. Zeneközlöny helyes törekvéseinek, mely még eddig szél malom harcznál alig volt egyéb. — Erney karnagy az összhangosítással szégyent nem vallott, de babért sem szeretett. Harmoniai füzése kifogástalan de még annyit sem nyújt, mint Hanisch hasonirányu műve Pustet kiadásában, mennyi hangnemen át az affektált egyszerűség pórázán vezetett homofoniája az összhangzatoan kimeríthetlen kincses bányájának aligha fog reklamot csinálni.

— **Apró novellák** czimen Prigl Olga egy tárczkötetet szándékozik kiadni. A „Tiszántul” olvasói előtt felesleges a fiatal urnőt ajánlgatni, lapunk tárczarovatában meglehetősen sűrűn találkoznak e névvel s már csaknem három év óta előfizetünk. Olyan kedves kerekded és vonzó tárczákat tud Prigl Olga írni, aki melleleg megjegyezve egy élte tejtavasznán lévő szép fiatal leány, hogy valódi élvezetet szerez elolvasásuk. Elbeszéléseinek meséje nem bonyolult, legtöbbször apró jelentéktelen tárgyakról ír. De olyan vonzó stylusban és olyan modorban, hogy teljesen lebilincseli az olvasó figyelmét. Egyik érdeme tárczai nyelvezetének folyékonyasága is, mely gördülékennyé teszi az elbeszélések menetét. A fiatal urnő, ki valódi hivatással kezeli a tollat első könyvét özv: *Lamberg Fülöpné szül: Wenckheim Mária* birodalmi grófnőnek ajánlja.

A kibocsátott előfizetési felhívás a következő:

„Apró „Novellák” czimen szándékozik kiadni válogatott tárczáimat. Nem lépnek föl nagy igényekkel; nem feszegetek világraszóló eszméket. Átszűrve a magam képzetén, az életből egy-egy esemény, az emberi szívnek egy-egy érzelme képezi tárgyaikat. Mindössze egy két órai ártatlan szórakozást kívánnak szerezni s a kis közönségtől, melynek pártfogását remélhetem, arra a kérdésre kérnek választ: érdemes-e forgatnom a tollat?

A körülbelül 10 ivre terjedő könyv az őszön jelenik meg. Ára füzeve 1 forint, csinos vászonkötetben 1 forint 50 krajczár. Gyűjtőknek 10 előfizető után tiszteletpéldánnyal szolgálak. Az előfizetéseket szeptember 15-ig hozzám kérem beküldeni.

Gyoma 1897. aégusztus 1.

Prigl Olga.

TANÜGY.

A beiratások.

Idestova vége az arany szabadságnak; a nebulók két hónapi szünet után nemsokára ellepik az iskolák padjait, hogy kemény tíz hónapra keresztül szedjék magukba a tudományt.

A vidékről beözönlenek az apró diákok s édesen gondolnak majd a két hónapi szünetre, mikor por lepte a könyvet.

Sűrű egymásutánban megjelennek a beiratásra vonatkozó értesítések vakáció ezen partizédulái. Az első kettő már beérkezett hozzánk; itt adjuk:

A játszóvári Premontrei kanonok rend nagyváradai kath. főgymnásiumában az 1897—98 iskolai évre a pótló beiratások, illetve az osztály főnöknél való jelentkezés szeptember hó 2- és 3-ik napján d. e. 8—11, és d. u. 2—3-ig történik.

2. Az iskolai év megkezdése előtt augusztus 31-én d. e. 9—12 és d. u. 3—5 óráig tartjuk a javító, felvételi és a pótlóvizsgálatokat.

3. A magántanulók írásbeli vizsgálatát augusztus 31-én és a szóbeli szeptember 1-én lesz.

4. Szeptember 4-én d. e. 2 órakor lesz a Veni Sancte és a törvény felolvasás.

5. A javító, kiegészítő és a teljes érettségi vizsgálatok írásbeli részét 2, 3, 4, 6 és 7-ik napján tartjuk meg; a szóbelit pedig 9 és 10-én.

Nagyvárad 1897 augusztus 14-én.

Az igazgatóság!

Beiratkozások a női ipar iskolába. A nagyváradai női ipariskolába megkezdődtek a beiratkozások. Mint értesülünk az idén jóval ki lesz bővítve az iskola s főzési tanfolyamot is nyit az iskola igazgatónöje. Kiterjeszkednek ezenkívül még több hasznos házi ipari szakra, mely nagyon is üdvös gyümölcsöket fog teremni. Mától kezdve már lehet beiratkozni az új tanfolyamra.

SZINHÁZ ES MŰVESZET.

Garasos alispán.

Vígjáték 3 felvonásban. Irta: Kazaliczky Antal. Nagyváradon először színrekerült 1896. augusztus 13-án.

(Ifj. M. J.) Hogy egy vígjáték jó vígjátéknak legyen nevezhető, ahhoz nagyon sok szellem, finom meseszövés, könyved kibontakozás és végül az egész darabon átömlő élénkség szükséges. Így lesz egy darab érdekessé és mulattatóvá.

A »Garasos alispán«-ban részben meg vannak ezek a kellékek, de a feldolgozás ellaposodik a legérdekesebbnek gondolt jelenetnél is az érdeklődés helyett bizonyos foku unalmasság ömlik át a hallgatóságon.

Van a darabban eredetiség, az alakjai is újnak tetszenek a közönség előtt, de mégis nem tudnak az élvezhetőség fokára emelkedni. Hozzá jön még a szerzőnek az a szerencsétlen gondolata, hogy siránkozó jelenetekkel tarkítja a rövid három felvonást, ezzel aztán az egész darab agyon van ütve.

Nem akarunk mi ezen kijelentésünkkel ugynevezett mucaisságot árulni el, hanem igenis, az őszinte kritika hangját akarjuk alkalmazni. Soha még nem volt a közönség izlése annyira vígjátékok felé fejlődve mint jelenleg, ami elég bizonyíték arra, hogy ha jó valamelyik vígjáték, a közönség méltányolni fogja. A tegnapi előadás az elégtelenség hangzott fel s ami eredményt mégis elértek ez estélyen, az nem annyira az írónak, mint a szereplőknek s ezek eredeti felfogásának volt köszönhető.

Ha a közönség másodszor is meglehetősen fogadná e darabot, csakis e ténynek volna köszönhető.

A darab rövid meséje a következő:

Zabor Gerő alispán (Bács) unoka hugába beleszeret a házi orvos. Eppen két kérő van a háznál, s a fősvény alispán, fukarsága folytán mind kettőnek elígéri a lányt, amidőn jön az orvos anyja, egy — egyszerű paraszt asszony és megkéri a leányát. Az alispán család eleinte ellenkezik, de midőn a paraszt asszony elárulja

hogy az orvos fiunak az alispán az apja, kibékül és a leányt (P. Szép Olga) hozzá adja az orvoshoz. A két kérő közül az egyik megugrik, a másik más párt talál magának.

Ime a sovány mese, melyhez hozzá jön néhány képtelen jelenet s kész egy darab, melyre ráfogta a szerző, hogy »vígjáték«.

Egyedüli érdeme csupán; hogy van benne valami új a mi azonban nem; képes előtérbe nyomasztani s elmosódik észrevétel nélkül.

A darabot a bukástól Pintér Imre Bács és Balla Kálmán mentették meg, kik a többi szereplőkkel egyetemben a darabot érdekessé tették. Különösen a Pintér Bögömérije pompás volt.

A darab itt máskülönbén megbukott volna s nem is érdemel az mást, minthogy a színházi könyvtárakban aludja örök álmát. Pszichológiai képtelenség nincs benne semmi vonzó, csupán egy két alak.

P. Szép Olga a kis férjhez adandó leány szerepét ruházta fel határtalan sok szeretetreméltósággal Bács Károly tipikus garasos embert mutatott be s nem fér semmi megjegyzés sem alakításához.

Pintér Imre egy olyan alakot mutatott be, mely sokáig feledhetetlen lesz, a jelenvolt kis számú közönség előtt. Balla Kálmán Somló Emma Hegyesi, Paulayné, Tompa és Lubrinicz Julia minta alakítást produkáltak valamennyien helyes felfogásról és eredetiségről tettek bizonyosságot. Különösen Balla vált ki közönlök. Pesti Kálmán az öreg Abrines huszárt igen ügyesen játszotta meg s úgy előadása mint mimikája és megjelenése hatást ért el.

Hütelén.

— A mai premiere. —

A színtársulat egyik legtehetségesebb tagjának, Horváth Paulának jutalomjátékául ma este színre kerülő 3 felvonásos vígjáték szerzője: Bracco Robert azon újabbkori olasz zsenik sorába tartozik, kik az uralkodó realista áramlat keretén belül bátran élnek a régi olasz nemzeti hagyomány szabadságaival s a művészetet elérésére tisztán a művészi alkotásban rejlt gyönyörűt gyakorolják nem olesó hatások elérve, hanem nemes hatások felkeltésére törekednek.

A »Hütelén nem igen hosszú 3 felvonását néhány szolga pár szónyi szereplését leszámítva, csupán három személy játsza végig: gróf Sangiorgi Silvio, a férj; Klára, neje és Ricciardi Guio, a csábitó. Mind a három személy előre és egészen világosan jelzett célokkal és eszközökkel, mondhatni nyíltan, őszintén és szabatosan színezett programmal lépnek elénk, mindenikök megmondja, hogy mit akar és hogy mily módon véli terveit keresztül vinni. Aztán megkezdődik köztük a küzdelem, mely, az egyik fél teljes legyőzésével végződik.

Az egész darab valóságos sakk-játék. Két király, egy királyné és három paraszt áll a sakkasztalán; a fehér huz és három lépésre matt-ot mond. A torna érdekessége abban rejlik, hogy milyen három lépés az, melyek végén a fekete király tehetetlenség lesz kárhozattva.

Ezt a feltett problémát, Bracco valóban szellemes módon, meglepő, tetszetős fortélylyal oldja meg. Művének alapeszméje az, hogy a becsületes asszonyt nem kell féltetni; féltékeny az maga is a saját becsületére.

Ezt a modern finoman megírt darabot melegen ajánljuk a színházi közönségnek a megtekintésre.

Ujházy Ede Nagyváradon. A budapesti »Nemzeti színház« kiténő művésze: Ujházy Ede jövő kedden kezdi meg Nagyváradon három estére terjedő vendég szereplését. Színrekerülnek: »A vén bakkancsos és fia a huszár.« »Szabadulás« és »Stilton Timót, a sajtkereskedő« című darabok. — Ujházy már ma este érkezik Nagyváradra.

Hegyesi jutalomjátéka. A színtársulat egyik legnépszerűbb alakja, az örökké vig kedélyű komikus, hétfőn tartja meg a jutalomjátékát. A »Gyimesi vadvirág« kerüj ez alkalommal színre, melyben a harangozó fiu szerepét olyan eredetiséggel ruházta fel, hogy azt másként a szerző sem képzelhette el. A kiténő

komikus ezt választotta jutalomjátékául s a közönség bizonyára megfogja mutatni az iránta való rokonszenvét és telt ház fogja megkaczagni ügyes mókáit. Aki mindég csak derűtséget hint, szomorúságot oszlat el, megérdemel ennyit a nagy közönségtől, kinek oly sok derült pillanatot szerzett.

REGENY-CSARNOK.

Borura derű.

— Elbeszélés. —

5.

Irta: Kritsa Róza.

— Hogy mondhatz ilyet, hisz barátságunk a mely gyermekkorunktól kezdődik, oly igaz, hű vala mindig, hogy szívünkbe egymás iránt kétkedés nem férhet. S ennek daczára szólnom még sem szabad, mert atyámnak féltve őrzött titkát kellene elárulnom, a melyről kivülem senki sem tud.

Béla előtt egyszerre világosodni kezdett a dolog.

Igy elmékedett: Ha Viktor kényszerülve van arra, hogy minden vonzalom nélkül — miután szívét már egy más leány bírja — nőtüljön, ugy annak egyéb oka nem lehet, mint az, hogy atyja nagyon eladósodva lévén, hitelezői szorongatják. E mellett bizonyít Viktor azon nyilatkozata, hogy atyjának féltve őrzött titkáról van szó; valamint az is, hogy éppen a nagyon gazdag Kertész Etelkát kell nőül venni. A nemességére oly büszke Almási Sándort, csakis a pénz kérdése alázhatta meg annyira hogy rokonságba lépjen egy egyszerű kereskedő családdal.

— Kedves barátom — szakítá meg a pár perczig tartó szünetet Béla — mit szólnál ahhoz, ha én is tudnék arról a féltve őrzött titokról?

— Mit mondasz! — kiáltá ijedten Viktor — Te is tudsz arról? Honnan, ki által értesültél családi ügyeinkről?

— Ne heveskedj úgy Viktor s ne vádolj senkit árulással, miután általad jöttem a titok nyomára. Nem volt nehéz kitalálnom azt, hogy atyád szorongatott vagyoni helyzetben van, a mely miatt egy gazdag rokon támogatása szükségesletik . . . Hanem az már megbocsáthatatlan atyádtól, hogy áldozatul akar dobni téged.

— De ha nincs más megoldása a dolognak — felelt busan Viktor.

— Ah, dehogynincs! Negyan barátom a pénz, a melyel atyád kieviczkélhet a bajból s a melyhez minden áldozat hozatal nélkül lehet jutni.

— Hagyd a tréfát Béla; jelen kedélyhangulatomban bántólag hat az rám.

— Hallgas meg figyelmesen s látni fogod, hogy a legkomolyabban beszélek. De előbb mond el őszintén, hogy birtokaitok körülbelül mily értéket képviselnek s minő teher fekszik azokon?

Hosszu ideig tartott a két jó barát értekezlete. Viktor teljesen beavatá Bélát családi ügyeikbe és Béla kimerítő értesítést nyújtott a pénznek honnan és mi módon való megszerzését illetőleg.

Viktor, soha le nem róható hálájáról biztosítá barátját, a kinek közbenjárása által egy boldogságteljes élet elé nézhet. Csak még az a nehézség merült fel előtte, hogy mi módon történjék meg Kertész Etelkávali eljegyzésének felbontása.

Béla ez iránt is megnyugtatta őt. Magára vállalta az eljegyzés felbontásának békés uton való elintézését.

— Azt hiszem kedves Viktor, hogy nem leend nehéz tisztába hoznom ez ügyet, miután értesítél arról, hogy a leány sem vonzódik hozzád. Valószínű, hogy szívét Etelka, a te fellépésed előtt, már oda ajándékozta másnak s atyja által lett rákényszerítve, hogy veled egybekeljen. Ugy látszik, hogy a gazdagsága miatt pöfeszkedő Kertésznek egy előkelő családból való vő képezi vágyai netovábbját.

IV.

Kertész Imre leánya eljegyzése óta, kezdett nagyon unalmassá válni az emberek előtt, mert folytonosan Etelka szerencsésével hozza-

